แนวทางการบริหารจัดการภาวะวิกฤตของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3

Approaches for Crisis Management of Schools Under the Office of Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area 3

ธีรพงษ์ ชูนาค,[1]

สิรินธร สินจินดาวงศ์[2] และ อรอุมา เจริญสุข[3]

[1,2] มหาวิทยาลัยศรีปทุม [3]มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ประเทศไทย

Theeraphong Choonak,

[1] Sirinthorn Sinjindawong[2] and Onuma Charoensuk[3]

[1,2] Sripatum University, [3]Srinakharinwirot University, Thailand

Corresponding Author, E-mail : Theerapong1211@gmail.com

****

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ (1) ศึกษาและวิเคราะห์กลยุทธ์การบริหารจัดการสถานศึกษาในภาวะวิกฤติในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 (2) ศึกษาผลกระทบของภาวะวิกฤติต่อการบริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 และ (3) เสนอแนวทางการบริหารจัดการภาวะวิกฤตของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 เป็นการวิจัยผสมวิธีแบบพหุระยะ ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ การวิจัยเชิงคุณภาพ คือ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 21 คน ตามแนวคิดของ Brand et al. (2014 : 5) การวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 จำนวน 170 โรงเรียน ตามแนวคิดของ Yamane (1973 : 38) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบบบันทึกการอภิปรายสนทนากลุ่ม และแบบตรวจสอบรายการประเมินอภิมาน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ประกอบด้วย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนเชิงคุณภาพใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. กลยุทธ์การบริหารจัดการสถานศึกษาในภาวะวิกฤตในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ประกอบด้วย 4 กลยุทธ์ ได้แก่ 1) กลยุทธ์ในการจัดการทรัพยากรทางการศึกษา 2) กลยุทธ์ในการสื่อสารกับผู้ที่เกี่ยวข้อง 3) กลยุทธ์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และ 4) กลยุทธ์ในการรักษาความปลอดภัยและสุขภาพ

* วันที่รับบทความ : 18 กันยายน 2567; วันแก้ไขบทความ 24 กันยายน 2567; วันตอบรับบทความ : 27 กันยายน 2567

Received: September 18 2024; Revised: September 24 2024; Accepted: September 27 2024

2. ผลกระทบของภาวะวิกฤตต่อการบริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ได้แก่ กลยุทธ์ในการจัดการทรัพยากรทางการศึกษา คือ ด้านการบริหารจัดการ กลยุทธ์ในการสื่อสารกับผู้เกี่ยวข้อง คือ ด้านการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากร กลยุทธ์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา คือ ด้านการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา และกลยุทธ์ในการรักษาความปลอดภัยและสุขภาพ คือ ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมให้ปลอดภัย

3. แนวทางการบริหารจัดการภาวะวิกฤตของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 พบว่า ประกอบด้วย แนวทางเชิงนโยบาย จำนวน 12 ข้อ และแนวทางเชิงปฏิบัติ จำนวน 36 ข้อ

คำสำคัญ: ภาวะวิกฤต; การบริหารจัดการ; เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3

Abstract

This research aimed to (1) study and analyze crisis management strategies in schools under the Nakhon Si Thammarat Primary Education Service Area 3, (2) examine the impact of crises on school management in this area, and (3) propose crisis management strategies for schools within this educational zone. The study employed a multi-phase mixed-methods approach. The qualitative sample included 21 key informants, while the quantitative sample comprised 170 schools affiliated with the Nakhon Si Thammarat Primary Education Service Area Office 3. Research instruments included questionnaires, in-depth interviews, focus group discussion records, and meta-evaluation checklists. The quantitative data were analyzed using frequency, percentage, mean, and standard deviation, while the qualitative data were analyzed using content analysis.

The research findings revealed that

1. The crisis management strategies for schools in Nakhon Si Thammarat Primary Education Service Area 3 consist of four key strategies as follows: 1) Strategies for managing educational resources, 2) Communication strategies with stakeholders, 3) Strategies for improving educational quality, and 4) Strategies for maintaining safety and health.

2. The impacts of crises on school management in Nakhon Si Thammarat Primary Education Service Area 3 are as follows: Resource management strategies focused on administration. Communication strategies with stakeholders focused on promoting and developing personnel. Educational quality strategies focused on the development of educational technology. Safety and health strategies focused on managing a safe environment.

3. The crisis management approach for schools in the Nakhon Si Thammarat Primary Education Service Area 3 includes 12 policy recommendations and 36 operational guidelines.

Keywords: Crisis; Management; The Office of Nakhon Si Thammarat Primary Ducational Service Area 3

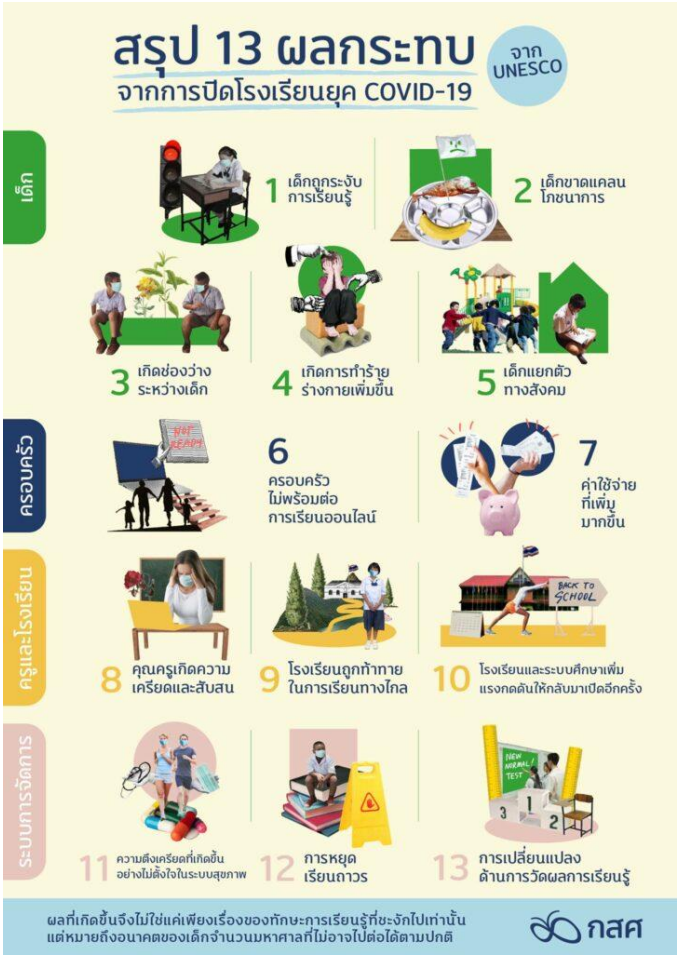
บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กำหนดเรื่องการศึกษาให้อยู่ในหน้าที่ของรัฐ ในหมวดที่ 5 มาตราที่ 54 ที่จะต้องให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นระยะเวลาทั้งหมดสิบสองปี โดยเป็นหน้าที่ที่รัฐจะต้องดำเนินการ ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับ คือ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้อย่างมีคุณภาพมากที่สุดโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใดๆ โดยสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งภาครัฐและภาคเอกชนร่วมกันเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการ ที่จะต้องส่งเสริมและสนับสนุนจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพให้เทียบเท่ากับมาตรฐานสากลโลก โดยเด็กเล็กจะได้รับการพัฒนาก่อนเข้าศึกษา ซึ่งจะพัฒนาในด้านสุขภาพร่างกาย จิตใจ อารมณ์ วินัย และสติปัญญาให้เหมาะสมและพร้อมรับการศึกษาอย่างมีคุณภาพ นอกจากนี้ในหมวดที่ 16 เกี่ยวกับประเด็นการปฏิรูปการศึกษา มาตราที่ 258 ด้านการศึกษา ได้ระบุไว้ว่า การที่ผู้เรียนจะเรียนได้อย่างมีคุณภาพและตามความถนัด ควรปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของทุกระดับชั้น ปรับปรุงโครงสร้างของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาให้มีความสัมพันธ์สอดคล้องในระดับชาติและระดับภาคพื้นที่ และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวดที่ 4 มาตราที่ 22 และ 23 ได้กำหนดแนวทางในการจัดการศึกษาไว้ว่า การจัดการศึกษาจะต้องส่งเสริมผู้เรียนให้มีความสามารถที่ในการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มประสิทธิภาพตามธรรมชาติของผู้เรียน โดยการจัดการศึกษานี้จะต้องยึดผู้เรียนเป็นหลักในการพัฒนาการเรียนการสอนทั้งการศึกษาในระบบและนอกระบบ โดยจะต้องมีการบูรณาการกระบวนการเรียนรู้ ความรู้ คุณธรรมจริยธรรม ตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา (นัฑ ผาสุก และคณะ, 2560 : 14)

ในช่วงปี พ.ศ. 2562–2563 ทั่วโลกเกิดวิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา โดยมีสาเหตุมาจากไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ ที่เกิดการแพร่ระบาดมาตั้งแต่ปี 2562 ทำให้องค์กรอนามัยโลกประกาศภาวะฉุกเฉินทันที กระทรวงสาธารณสุขภายในประเทศต้องจัดการอย่างเข้มข้นกับทุกภาคส่วน เนื่องจากเชื้อไวรัสโคโรนา หรือเรียกอีกอย่างว่า โควิด-19 ส่งผลกระทบต่อร่างกาย จิตใจ การใช้ชีวิตประจำวันของทุกคนในประเทศ จนทำให้การใช้ชีวิตประจำวันของหลาย ๆ คนต้องเปลี่ยนแปลงไป เช่น หัวหน้าครอบครัวไม่สามารถออกไปทำงานได้อย่างปกติ ซึ่งในสภาพปัจจุบันการทำงานและการใช้ชีวิตเกิดขึ้นในระยะเวลาเดียวกัน กล่าวคือเกิดขึ้นพร้อมกันเพราะการทำงานในช่วงเกิดโรคไวรัสโคโรนาระบาดจะต้อง Work From Home ทำงานที่บ้าน อีกทั้งแม่บ้านไม่สามารถไปตลาดเพื่อซื้อของมาทำอาหารรับประทานภายในครอบครัวได้ และบุตรไม่สามารถไปโรงเรียนเพื่อศึกษาเล่าเรียนได้ตามปกติ ต่อมาไม่นานเกิดการแพร่ระบาดของไวรัสตัวนี้ในระลอกที่สอง ซึ่งเกิดจากการแพร่จากตลาดกุ้ง จังหวัดสมุทรสาคร การระบาดของไวรัสจึงทำให้คนในสังคมต้องปรับตัวเพื่ออยู่ให้ได้ในการระบาดของไวรัสนี้ การศึกษาก็เช่นกันพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวดที่ 4 แนวทางการจัดการศึกษา มาตราที่ 22 ระบุไว้ว่า การจัดการศึกษาจะต้องยึดถือผู้เรียนเป็นหลักจะต้องทำให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่สามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ กระบวนการจัดการศึกษาจึงจะต้องส่งเสริมและ

สนับสนุนให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด เพราะฉะนั้นถึงแม้การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนาจะทำให้ผู้เรียน โรงเรียน หรือครู ต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียน หรือรูปแบบการสอนไป และนักเรียนจะต้องได้รับความรู้ที่สามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มประสิทธิภาพเช่นกัน (นำชัย ชีววิวรรธน์, 2563 : 205)

การปิดโรงเรียนนั้นมีต้นทุนในทางสังคมและเศรษฐกิจที่ต้องจ่าย ผลกระทบที่เกิดขึ้นนั้นครอบคลุมไปในหลายมิติ การทำให้เด็กขาดความสัมพันธ์และครอบครัวของพวกเขา การหยุดชะงักของโรงเรียนนั้นส่งผลให้ช่องว่างของความเหลื่อมล้ำที่มีอยู่แล้วในระบบการศึกษายิ่งขยายมากขึ้น โดยผลการศึกษาของ UNESCO ได้สรุปผลกระทบจากการปิดโรงเรียนเพราะ Covid-19 จำนวน 13 ข้อ ดังต่อไปนี้ (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2563 : 1)

รูปที่ 1 ผลกระทบจากการปิดโรงเรียนยุค COVID-19
ที่มา : กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (2563 : 1)

กระทรวงศึกษาธิการจึงกำหนดมาตรการในการป้องกันบุคลากรทางการศึกษาและสถานศึกษาว่าต้องปฏิบัติตนอย่างไรให้เข้ากับสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนาในครั้งนี้ ในวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2563 กระทรวงศึกษาธิการได้เสนอรูปแบบการเรียนการสอนกรณีที่โรงเรียนหลายแห่งไม่สามารถเปิดโรงเรียนทำการเรียนการสอนได้ โดยให้โรงเรียนจัดรูปแบบการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความปลอดภัยของพื้นที่ โดยพื้นที่ที่มีความเสี่ยงและไม่ปลอดภัยมีการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรน่าจะมีการเรียนรู้ผ่านทาง On-Air จัดการเรียนการสอนโดยมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมในพระบรมราชูปถัมภ์ และเสริมการเรียนรู้ด้วยการเรียนผ่าน Online ส่วนโรงเรียนที่อยู่ในพื้นที่ที่ปลอดภัยจะมีการเรียนรู้แบบ Onsite การเรียนผ่านการสอนทางไกลจะใช้สื่อโทรทัศน์ (TV) ในทุกระบบเป็นหลัก (เบญจวรรณ เรืองศรี และคณะ, 2564 : 32)

ปัญหาส่วนใหญ่ที่พบในกระบวนการเรียนการสอนของสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา มีดังนี้ 1. นักเรียนบางส่วนขาดแคลนอุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนการสอน 2. ในบางพื้นที่ขาดสัญญาณอินเทอร์เน็ตทำให้ไม่สามารถเรียนออนไลน์ได้ 3. นักเรียนที่ทำแบบฝึกหัดในใบงานก็เรียนรู้แค่ในใบงานไม่มีครูอธิบายความรู้ให้ได้ทำให้ต้องเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง 4. นักเรียนขาดความพร้อมในการเรียนออนไลน์ ไม่มีสมาธิในการเรียน ไม่สามารถเรียนได้ด้วยตัวเอง เพราะไม่มีครูคอยกระตุ้นเหมือนในห้องเรียน 5. ครอบครัวมีพี่น้องหลายคนทำให้ไม่สามารถเรียนด้วยโทรศัพท์หรืออุปกรณ์เครื่องเดียวได้ 6. ผู้ปกครองต้องคอยดูแลลูกและทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงแทนครู 7. เนื้อหารือรูปแบบการเรียนที่ไม่เอื้อต่อการเรียนการสอน จากที่กล่าวไปข้างต้นคือปัญหาการเรียนการสอนที่ถูกเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมจากสภาพแวดล้อมภายนอก คือ เชื้อไวรัสโคโรนา ที่เป็นตัวแปรสำคัญในการทำให้เกิดการเรียนการสอนในรูปแบบใหม่ในยุคปัจจุบัน ซึ่งปัญหาการเรียนการสอนในรูปแบบใหม่นี้ทำให้การรับรู้ของนักเรียนทุกคนนั้นอาจแตกต่างไปจากเดิม เช่น นักเรียนเรียนได้ไม่ครบถ้วนตามหลักสูตร เป็นต้น ซึ่งจากปัญหาที่กล่าวไป ผู้บริหารจึงจะต้องมีการจัดการศึกษาที่เป็นระบบมากขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครบถ้วน และสมบูรณ์ (นำชัย ชีววิวรรธน์, 2563 : 218)

ผลกระทบจากโควิด-19 ทำให้ห้องเรียนส่วนใหญ่ต้องถูกปิดแม้จะเปลี่ยนมาทำการเรียนการสอนแบบออนไลน์ แต่ก็ไม่มีประสิทธิภาพเท่ากับการเรียนในห้องเรียนได้ ทำให้เด็กมีปัญหาทั้งการเรียนที่ต้องหยุดชะงักไปจนถึงการไม่พร้อมของผู้ปกครอง การขาดแคลนอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ การเข้าถึงอินเตอร์เน็ต การใช้เวลาหน้าจอมากเกินไป ขาดปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนสุดท้ายทำให้เกิดความเครียดทั้งเด็ก และครู การที่เด็กมีการเรียนรู้ที่ลดลง (learning loss) ในสถานการณ์โควิด-19 ช่วงที่เขาต้องอยู่บ้าน หรือขาดการทบทวนบทเรียนเป็นเวลานานความรู้ก็ขาดจะหายไป นอกจากความรู้ที่หายไปแล้วยังอาจส่งผลต่อพื้นฐานความรู้ในด้านสำคัญๆ ซึ่งเป็นพื้นฐานของการพัฒนาทุนมนุษย์ในสังคมหลายประเทศก็พยายามแก้ปัญหาโดยการเพิ่มอุปกรณ์ต่างๆ เพิ่มอินเตอร์เน็ต เทรนครูให้รับมือกับการเรียนการสอนแบบระยะไกล (ภูมิศรัณย์ ทองเลี่ยมนาค, 2564 : 1)

นอกจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนาในปัจจุบันไปข้างต้น ยังมีอีกหลายภาวะวิกฤตที่ส่งผลกระทบต่อการศึกษา เช่น ภาวะภัยพิบัติธรรมชาติ เช่น น้ำท่วม ตัวอย่างผลกระทบที่เกิดจากอุทกภัยครั้งใหญ่ในภาคกลาง ในระหว่างปี พ.ศ. 2554 ที่ผ่านมา โรงเรียนและสถานศึกษาระดับประถมศึกษาของรัฐบาลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปทุมธานี เขต 2 จำนวน 52 โรงเรียนถูกน้ำเข้าท่วมหนัก ซึ่งสถานการณ์ในครั้งนั้นถือได้ว่าเป็นภาวะวิกฤติที่รุนแรงและส่งผลกระทบต่อสถานศึกษาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และต้องมีการหามาตรการที่เหมาะสมในการจัดการ (ทนากร ศรีก๊อ, 2563 : 82) วิกฤตดังกล่าวทำให้การจัดการศึกษาถูกขัดขวาง และต้องมีการปรับเปลี่ยนแผนการเรียนการสอน ภาวะการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยี โดยเทคโนโลยีในยุคดิจิทัล หรือ การเข้าถึงข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ ทำให้การเรียนการสอนและการจัดการศึกษาต้องปรับเปลี่ยนและพัฒนาตามความต้องการของยุคใหม่ และภาวะการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เช่น การเปลี่ยนแปลงรัฐบาล การประกาศนโยบายการศึกษาใหม่ หรือ การแก้ไขระบบการศึกษา ที่ส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษาในระดับสถานศึกษา (จริยา โกเมนต์ และ เฉลิมชัย ปัญญาดี, 2565 : 11)

ดังนั้น สถานศึกษาต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่โรงเรียน เพื่อความปลอดภัยของผู้เรียนและบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เนื่องจากโรงเรียนเป็นแหล่งรวมตัวของนักเรียน คุณครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง รวมถึงกิจกรรมที่ต้องปฏิบัติร่วมกัน จึงมีโอกาสเสี่ยงต่อการแพร่กระจายของเชื้อโรคได้ง่าย จึงมีการวางแผนและปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบที่เหมาะสมกับสภาพบริบทต่าง ๆ ของโรงเรียนจึงต้องปรับเปลี่ยนให้ทุกสถานที่เสมือนเป็นโรงเรียน เพราะการเรียนรู้ยังต้องดำเนินอยู่แม้นักเรียนไม่สามารถไปโรงเรียนตามปกติ โดยพบว่าในหลายประเทศที่ประกาศมาตรการปิดโรงเรียน รัฐบาลจึงออกมาตรการด้านการเรียนการสอนทางไกลในรูปแบบต่างๆ โดยให้โรงเรียนพิจารณาจากเงื่อนไข ของบริบทในด้านความพร้อมของอุปกรณ์ ความพร้อมของพ่อแม่และความพร้อมตามช่วงวัย ของผู้เรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3, 2564 : 3)

จากสภาพปัญหาของสถานการณ์ในภาวะวิกฤตข้างต้น กล่าวคือ สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด - 19) ที่ทำให้กลายเป็นภาวะวิกฤตทางด้านเศรษฐกิจ และภาคประชาสังคมเป็นวงกว้าง ส่งผลให้ระบบการเรียนการสอนเกิดผลกระทบตามมาซึ่งทุกภาคส่วน เช่น ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้เรียน ผู้ปกครอง เป็นต้น ได้รับผลกระทบจากการระบาดของเชื้อโรคดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารจัดการภาวะวิกฤตของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 โดยทำการศึกษากลยุทธ์ที่ถูกใช้ในการตอบสนองต่อสถานการณ์วิกฤต รวมไปถึงแนวทางและข้อเสนอแนะสำหรับการปรับปรุงและพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาในอนาคต ซึ่งมีพื้นที่การศึกษา คือ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ภายใต้การ

กำกับของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทำการศึกษาทั้ง 2 แบบ คือ เชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ เพื่อให้มีประสิทธิภาพ รวมถึงคุณประโยชน์ที่จะเกิดจากการวิจัยครั้งนี้ในทางวิชาการด้านสาระข้อมูลแก่ นักวิชาการ นักวิจัย นักศึกษา หรือผู้มีความสนใจที่สามารถนำผลจากการศึกษาเชิงประจักษ์ในครั้งนี้ไปพัฒนาในทางวิชาการต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์กลยุทธ์การบริหารจัดการสถานศึกษาในภาวะวิกฤตในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3

2. เพื่อศึกษาผลกระทบของภาวะวิกฤตต่อการบริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3

3. เพื่อเสนอแนวทางการบริหารจัดการภาวะวิกฤตของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3

ระเบียบวิธีวิจัย

แบบแผนของการวิจัย หรือออกแบบการวิจัยเป็นผสมวิธีแบบพหุระยะ (Multiphase Mixed Methods Research Design) (Creswell, 2018 : 23) โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพหรือเชิงคุณลักษณ์ และการวิจัยเชิงปริมาณ ดังนี้

ระยะที่ 1. การศึกษาและวิเคราะห์กลยุทธ์การบริหารจัดการสถานศึกษาในภาวะวิกฤตในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3

ระยะที่ 2. การศึกษาผลกระทบของภาวะวิกฤติต่อการบริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3

ระยะที่ 3. การเสนอแนวทางการบริหารจัดการภาวะวิกฤตของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3

ผู้มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants)

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้กำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) เป็น 6 กลุ่ม ประกอบด้วย 1. ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 3 คน 2. รองผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 3 คน 3. ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการศึกษา จำนวน 6 คน 4. ผู้บริหารการศึกษา จำนวน 3 คน 5. อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัย จำนวน 3 คน และ 6. ศึกษานิเทศก์ จำนวน 3 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 21 คน

ประชากรและตัวอย่าง

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 จำนวน 218 โรงเรียน ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โรงเรียนสังกัด สพป.นครศรีธรรมราช เขต 3 สำหรับการคำนวณขนาดตัวอย่าง (Sample size) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณของ Yamane (1973 : 38) ด้วยความคลาดเคลื่อนที่ผู้วิจัยยอมรับได้เท่ากับ ± 5% พบว่า ได้ขนาดตัวอย่างเท่ากับ 142 โรงเรียน ทั้งนี้ เพื่อป้องกันข้อมูลความผิดพลาดหรือสูญหาย และเพื่อให้ได้จำนวนตัวอย่างครบตามเกณฑ์ผู้วิจัยจึงได้เพิ่มขนาดตัวอย่างอีกร้อยละ 20 ตามข้อเสนอแนะของนงลักษณ์ วิรัชชัย (2555 : 22) ดังนั้น ขนาดตัวอย่างในการวิจัยจึงเท่ากับ 170 โรงเรียน ในการเลือกตัวอย่าง (Sampling technique) ผู้วิจัยใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage random Sampling) และเทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) สำหรับผู้ให้ข้อมูลในแต่ละโรงเรียน คือ ผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือรองผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวนโรงเรียนละ 1 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ประกอบด้วย 1) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview) 2) แบบสอบถาม (Questionnaire) 3) แบบบันทึกการอภิปรายสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) และ 4) แบบตรวจสอบรายการประเมินอภิมาน (Program evaluations meta - evaluation checklist)

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัยโดยการนำแบบสัมภาษณ์ (In-depth interview) แบบสอบถาม (Questionnaire) แบบบันทึกการอภิปรายสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) และแบบตรวจสอบรายการประเมินอภิมาน (Program evaluations meta - evaluation checklist) ที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence, IOC) โดย IOC มีค่าอยู่ระหว่าง 0.60 - 1.00 (บุญชม ศรีสะอาด, 2560 : 72) ถือว่ามีความเหมาะสมสามารถนำไปเก็บข้อมูลได้ หากข้อคำถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องต่ำกว่าเกณฑ์สามารถนำไปปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ หรือตัดทิ้งได้ตามดุลยพินิจ

2. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหารสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ซึ่งเป็นคนละกลุ่มกับตัวอย่างที่ต้องการศึกษา จำนวน 30 คน และนำแบบสอบถามมาทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ตามวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Coefficient Alpha Cronbach Method) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ตั้งแต่ .858 ขึ้นไปถือว่า

เครื่องมือวิจัยมีค่าความเชื่อมั่นเหมาะสมสามารถนำไปศึกษาได้ (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2567 : 418) และแบบสอบถามฉบับนี้มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของครอนบบาคเท่ากับ .937 แสดงว่าเครื่องมือวิจัยมีความเชื่อมั่นดีมากสามารถนำไปเก็บข้อมูลได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยนดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยนำจดหมายขอความอนุเคราะห์ จากวิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม พร้อมแจ้งรายละเอียดวัตถุประสงค์การวิจัยและวัตถุประสงค์การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) แก่ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants)

2. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยนำจดหมายขอความอนุเคราะห์ จากวิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม เสนอไปยังผู้อำนวยการสถานศึกษา โดยผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถาม หรือการส่งลิงค์ใน Google form ให้กลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองเพื่อทำการตอบแบบสอบถาม และนำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนทำการลงรหัส (Coding) พร้อมตรวจสอบความถูกต้องเพื่อเตรียมบันทึก และวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีการทางสถิติต่อไป

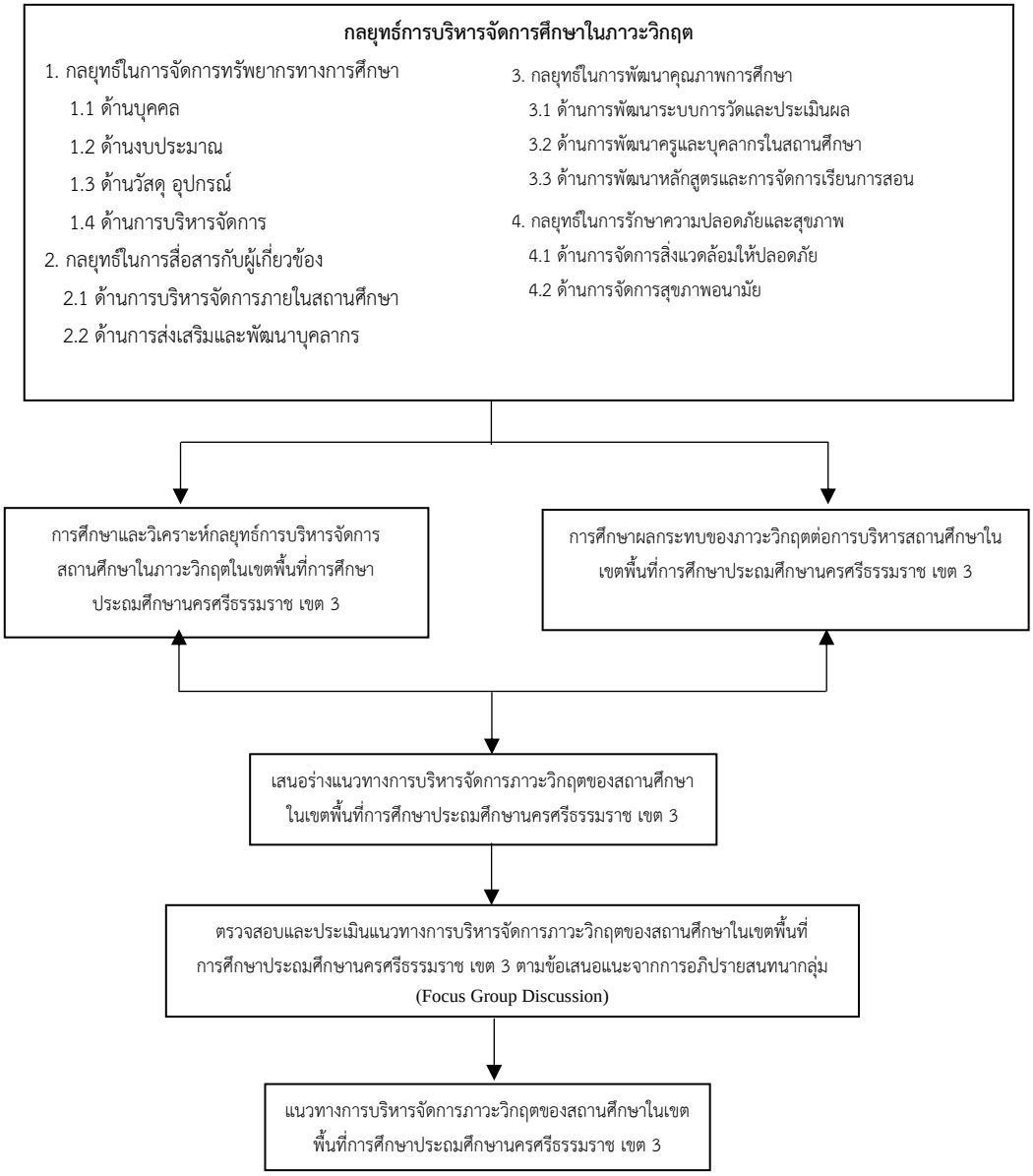
3. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยนำจดหมายขอความอนุเคราะห์ จากวิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม พร้อมแจ้งรายละเอียดวัตถุประสงค์การวิจัย และวัตถุประสงค์ในการอภิปรายสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อตรวจสอบและประเมินแนวทางการบริหารจัดการภาวะวิกฤตของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้วิธีการวิเคราะห์แก่นสาระ (Thematic Analysis) และวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วเขียนบรรยายเชิงพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) การแจกแจงค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : SD)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารจัดการภาวะวิกฤตของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ผู้วิจัยได้สังเคราะห์จากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยของ ทนากร ศรีก๊อ (2563) ประทีป ไชยเมือง (2565) พลพิพัฒน์ วัฒนเศรษฐานุกูล (2566) สามารถสรุปกรอบแนวคิดของการวิจัยดังแสดงในรูปภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. กลยุทธ์การบริหารจัดการสถานศึกษาในภาวะวิกฤตในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ได้แก่ 1) กลยุทธ์ในการจัดการทรัพยากรทางการศึกษา ประกอบด้วย ด้านบุคคล ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุ อุปกรณ์ และด้านการบริหารจัดการ 2) กลยุทธ์ในการสื่อสารกับผู้ที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ด้านการบริหารจัดการภายในสถานศึกษา และด้านการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากร 3) กลยุทธ์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย ด้านการพัฒนาระบบการวัดและประเมินผล ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรในสถานศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน และด้านการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา และ 4) กลยุทธ์ในการรักษาความปลอดภัยและสุขภาพ ประกอบด้วย ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมให้ปลอดภัย และด้านการจัดการสุขภาพอนามัย

2. ผลกระทบของภาวะวิกฤตต่อการบริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ได้แก่ กลยุทธ์ในการจัดการทรัพยากรทางการศึกษา คือ ด้านการบริหารจัดการ กลยุทธ์ในการสื่อสารกับผู้เกี่ยวข้อง คือ ด้านการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากร กลยุทธ์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา คือ ด้านการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา และกลยุทธ์ในการรักษาความปลอดภัยและสุขภาพ คือ ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมให้ปลอดภัย

3. แนวทางการบริหารจัดการภาวะวิกฤตของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ได้แก่ แนวทางเชิงนโยบาย จำนวน 12 ข้อ ประกอบด้วย 1. พัฒนาการบริหารบุคลากรทางการศึกษาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอนในระยะสั้น กลาง และยาว ตรงตามความสามารถและความเชี่ยวชาญ 2. การบริหารจัดการงบประมาณเพื่อความยั่งยืนในภาวะวิกฤตของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 3. ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อยกระดับคุณภาพทางการศึกษา 4. กำหนดนโยบายในการสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเอื้อต่อการเรียนรู้ในสถานศึกษา 5. ส่งเสริมช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนและการเผยแพร่ข้อมูลภายในสถานศึกษา 6. พัฒนาทักษะดิจิทัลและเตรียมความพร้อมด้านเทคโนโลยีการสื่อสารของบุคลากรเพื่อการศึกษาในภาวะวิกฤต 7. พัฒนาระบบการวัดและประเมินผลที่หลากหลายและยืดหยุ่นเพื่อส่งเสริมศักยภาพและตอบสนองความต้องการของผู้เรียน 8. พัฒนาและประเมินบุคลากรทางการศึกษาตามมาตรฐานวิชาชีพ เพื่อยกระดับศักยภาพและประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ 9. ส่งเสริมและพัฒนาหลักสูตรบูรณาการท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องตามมาตรฐานสากล 10. ยกระดับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างทักษะดิจิทัลและนวัตกรรมการเรียนการสอนออนไลน์ 11. สร้างความตระหนักรู้ด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อเตรียมความพร้อมด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา 12. ส่งเสริมการรับรู้ด้านสุขอนามัย และสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในสถานศึกษา โดยการสร้างความร่วมมือกับชุมชน และแนวทางเชิงปฏิบัติ จำนวน 36 ข้อ

อภิปรายผลการวิจัย

แนวทางการบริหารจัดการภาวะวิกฤตของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 มีประเด็นสำคัญตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ผลการศึกษากลยุทธ์การบริหารจัดการสถานศึกษาในภาวะวิกฤตในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3

พบว่า องค์ประกอบหลักของกลยุทธ์การบริหารจัดการสถานศึกษาในภาวะวิกฤตในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) กลยุทธ์ในการจัดการทรัพยากรทางการศึกษา ประกอบด้วย ด้านบุคคล ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุ อุปกรณ์ และด้านการบริหารจัดการ 2) กลยุทธ์ในการสื่อสารกับผู้ที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ด้านการบริหารจัดการภายในสถานศึกษา และด้านการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากร 3) กลยุทธ์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย ด้านการพัฒนาระบบการวัดและประเมินผล ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรในสถานศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน และด้านการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา 4) กลยุทธ์ในการรักษาความปลอดภัยและสุขภาพ ประกอบด้วย ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมให้ปลอดภัย และด้านการจัดการสุขภาพอนามัย กลยุทธ์ในการจัดการทรัพยากรทางการศึกษา ซึ่งสอดคล้องตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (2542 : 12) ในมาตรา 39 ที่กำหนดให้มีการกระจายอำนาจไปสู่ดังนี้ 1) การบริหารวัสดุ อุปกรณ์ หมายถึง กิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับการ ปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนของนักเรียนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพ 2) การบริหารงบประมาณ หมายถึง การหาแหล่งรายได้ การจัดทำงบประมาณของโรงเรียน การควบคุมตรวจสอบการใช้เงินหรือการจัดทำ และการควบคุมตรวจสอบ การบัญชี การเงิน การพัสดุ และการจัดซื้อจัดหาพัสดุอุปกรณ์ 3) การบริหารงานบุคลากร หมายถึง การจัดการบุคคลตั้งแต่การสรรหา การคัดเลือก การอบรมและพัฒนา การประเมินผล การจ่ายค่าตอบแทน การให้พ้นจากงาน 4) การบริหารงานการจัดการ หมายถึง งานบริหารสถานศึกษาที่นอกเหนือจากงานวิชาการ กลยุทธ์ในการสื่อสารกับผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับ นำชัย ชีววิวรรธน์ (2563 : 255) กล่าวถึง เอกสารชื่อ Crisis and Emergency Risk Communication ของศูนย์ควบคุมและป้องกันโรคของประเทศสหรัฐอเมริกา หรือ CDC : Centers for Disease Control and Prevention ที่ทำไว้ตั้งแต่ พ.ศ. 2544 ได้อธิบายถึงวิกฤตประเภทต่าง ๆ ที่เราอาจเผชิญได้ว่ามีหลายรูปแบบทั้งที่เป็นการก่อการร้ายและภัยธรรมชาติ ซึ่งก็รวมทั้งการระบาดของเชื้อโรคที่ไม่รู้จักมาก่อน โดยเน้นย้ำว่า “การสื่อสารความเสี่ยงในภาวะวิกฤตและฉุกเฉิน” เป็นเรื่องสำคัญมากที่ควรผนวกอยู่ในทุกขั้นตอนของการตอบสนองหรือรับมืออุบัติภัยที่เกิดขึ้น หากทำได้ดีพอก็จะช่วยลดการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด และได้ผลที่ต้องการอย่างมีประสิทธิภาพดีขึ้น ประกอบด้วย ด้านการบริหารจัดการภายในสถานศึกษา พบว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราชเขต 3 ได้มีการแบ่งการสื่อสาร

ออกเป็น 2 รูปแบบคือ 1. การสื่อสารแบบเป็นทางการเป็นระบบโรงเรียนมี ผู้บริหาร หัวหน้าฝ่าย 4 ฝ่ายและบุคลากรอื่น ๆ ตามลำดับ โดยมีการใช้บันทึกข้อความเป็นเครื่องมือในการสื่อสารภายในองค์กร 2. การสื่อสารที่ไม่เป็นทางการโดยมีการใช้แอพพลิเคชั่น มาเป็นสื่อกลางในการสื่อสาร เพื่อความรวดเร็วและความชัดเจนในการสื่อสารสถานศึกษา ได้มีการนำเทคโนโลยีการสื่อสารเข้ามาใช้มากขึ้น เช่น คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ และอินเตอร์เน็ต ผ่านแอปพลิเคชั่นต่าง ๆ นำมาประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอนโดยมีการสร้าง LINE กลุ่มของห้องเรียน เพื่อไว้ใช้ในการเรียนการสอนหรือส่งข้อมูลสารสนเทศให้กับนักเรียนมีการสร้างเพจหรือเว็บไซต์ของสถานศึกษา เอาไว้แจ้งข้อมูลข่าวสารของสถานศึกษาให้ บุคคลภายในและบุคคลภายนอกได้ทราบ ซึ่งสอดคล้องกับ เสาวนีย์ กูณะกูง และ ฉัตรทิพย์ สุวรรณชิน (2558 : 249) พบว่า การสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาในการดำเนินงานโรงเรียนของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1 อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ มีการสื่อสารในทางปฏิบัติในระดับมากโดยจะให้ความสำคัญกับการสื่อสารแบบควบคุมได้ และด้านการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากร พบว่า มีการจัดอบรมและปฏิบัติการของบุคลากรในด้านการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารเพื่อเพิ่มพูนองค์ความรู้และทักษะต่าง ๆ นำความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานและจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียน หากเกิดภาวะวิกฤตจะมีการปรับตัวให้มีการสื่อสารทางออนไลน์ผ่านแอพพลิเคชั่นต่าง ๆ เช่น Facebook LINE Google Meet ZOOM และ Mail ทั้งด้านการอบรมและการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับ วรรณภร ศิริพละ (2559 : ก) พบว่า หนึ่งในรูปแบบการพัฒนาครูของมหาวิทยาลัยราชภัฏ คือ การพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ 3) กลยุทธ์การสื่อสารเชิงรุกที่สามารถควบคุมได้ ดำเนินการโดยจัดทาแผนการสื่อสารทั้งภายในสถานศึกษา และการสื่อสารไปยังภายนอกสถานศึกษา โดยผู้บริหารทำการ สื่อสารผ่านช่องทางสื่ออิเล็คโทรนิกส์ เช่น ไลน์แอพพลิเคชั่น เฟสบุ๊ก และอีเมล์ เพื่อติดต่อสื่อสารกับบุคลากร ภายในสถานศึกษาได้อย่างรวัดเร็วในขณะที่เกิดภาวะวิกฤต รวมทั้งติดต่อสื่อสารไปยังผู้ปกครองและนักเรียน ผ่านช่องทางดังกล่าวด้วยเช่นกัน โดยมีการกำหนดเนื้อหาที่เป็นข้อเท็จจริงที่ได้รับการตรวจสอบและมีความน่าเชื่อถือและเนื้อหาที่มีความกระชับชัดเจนตรงประเด็น กลยุทธ์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่ฯ นครศรีธรรมราช เขต 3 ใช้ระบบประเมินผลที่หลากหลายและยืดหยุ่น เพื่อให้เหมาะกับความแตกต่างของนักเรียนแต่ละคน โดยคำนึงถึงความคิดเห็นของทุกฝ่าย ทั้งครู นักเรียน และผู้ปกครอง เพื่อพัฒนานักเรียนให้รอบด้าน ทั้งด้านวิชาการและทักษะอื่น ๆ นอกจากนี้ยังใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีที่หลากหลายในการวัดและประเมินผล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แม่นยำและนำไปปรับปรุงการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สำนักงานเขตพื้นที่ฯ มีโครงการพัฒนาครูและบุคลากรทุกคน ให้มีความรู้ ทักษะ และคุณธรรมตามมาตรฐานวิชาชีพ โดยมีการกำหนดหลักเกณฑ์การประเมินและพัฒนาที่ชัดเจน เช่น การประเมินตาม PA และการเลื่อนขั้นเงินเดือน รวมถึงกำหนดชั่วโมงการพัฒนาตนเองขั้นต่ำ และใช้หลักสูตรที่ สพฐ. กำหนด เพื่อให้ครูสามารถนำความรู้ไปพัฒนาการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สำนักงานเขตพื้นที่ฯ ส่งเสริมให้โรงเรียนพัฒนาหลักสูตรของตนเอง โดยนำหลักสูตรของ สพฐ. มาปรับใช้ และ

เพิ่มเติมเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่น เช่น ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น คุณธรรม จริยธรรม และความรักชาติ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และพัฒนาทั้งความรู้และคุณธรรม มีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ และนำผลที่ได้มาปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรให้ดียิ่งขึ้น โดยมีการทำงานร่วมกันของทุกฝ่าย ทั้งฝ่ายวิชาการ ฝ่ายการเงิน ฝ่ายบุคคล และฝ่ายบริหารทั่วไป เพื่อให้การพัฒนาหลักสูตรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โรงเรียนควรมีเทคโนโลยีที่เพียงพอและหลากหลาย เพื่อให้ครูและนักเรียนได้เรียนรู้ตลอดเวลา โดยขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานภายนอก เช่น กระทรวงดิจิทัลฯ เพื่อพัฒนาระบบและอบรมครูให้ใช้เทคโนโลยีในการสอน เช่น แพลตฟอร์มออนไลน์ แอปพลิเคชัน และสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อให้การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกเวลา และลดค่าใช้จ่ายให้ผู้ปกครอง ประกอบด้วย ด้านการพัฒนาระบบการวัดและประเมินผล พบว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราชเขต 3 ได้มีการใช้ระบบวัดและประเมินผล ที่มีความยืดหยุ่น และหลากหลายเนื่องจากนักเรียนบางคนอ่านออกแต่เขียนไม่ได้ บางคนมีความโดดเด่นในบางรายวิชา บางคนเรียนไม่เก่งแต่มีความสามารถด้านดนตรีและกีฬา จึงทำให้ต้องมีรูปแบบการวัดและประเมินผลที่แตกต่างกัน เช่น แบบฝึกหัด แบบทดสอบ แบบสอบถาม แบบสังเกตุ เป็นต้น มีการรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากคณะครู นักเรียน และผู้ปกครอง เพื่อนำข้อมูลเหล่านี้มาพัฒนาและยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา เน้นการพัฒนา ผู้เรียนทั้งด้าน การประกันคุณภาพทางการศึกษา และการพัฒนาผู้เรียนอ่านออกเขียนได้ ใช้เครื่องมือการวิเคราะห์ ผลการทดสอบ ระดับชาติ O-NET และการนำเครื่องมือ พัฒนาการอ่านตามแนว PIPA มาใช้และกำกับ ติดตาม ประเมิน ผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามนโยบายของ สพฐ. อีกทั้งยังมีการใช้ โปรแกรมจากมหาวิทยาลัยพี่เลี้ยงเข้ามาให้ความรู้และระบบการจัดประเมินผลเหล่านี้สามารถวัดและประเมินผลได้รวดเร็ว ช่วยลดภาระงานของผู้สอนได้ดีมาก ซึ่งสอดคล้องกับ กระทรวงศึกษาธิการ (2553 : 28 - 31) การวัดประเมินผลตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ของครูนั้นควรจะจัดบรรยากาศของห้องเรียนที่มีการเรียนรู้เป็นหัวใจ และมีการวัดประเมินผลเพื่อการปรับปรุงคุณภาพการสอนและการเรียนรู้เป็นเป้าหมายหลัก โดยครูต้องมีการเปลี่ยนแนวคิดที่สำคัญคือ มีความเชื่อมั่นว่าผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่หลักสูตรกำหนดโดยผู้เรียนทุกกลุ่มได้รับความเอาใจใส่เท่าเทียมกันยึดหลักการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญการสอบและการให้คะแนนเป็นเพียงแนวปฏิบัติหนึ่งของการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในชั้นเรียน เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงพัฒนาการเรียนรู้มากกว่า การเป็นเครื่องมือจัดลำดับและเปรียบเทียบผู้เรียน ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรในสถานศึกษา พบว่า มีแผนงานโครงการในการพัฒนาพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกตำแหน่ง ให้มีความรู้ความสามารถมีทักษะและทัศนคติตามมาตรฐานตำแหน่งและจรรยาบรรณวิชาชีพ เพื่อให้ทุกคนมีความพร้อมในการปฏิบัติงาน มีการกำหนดหลักเกณฑ์ตามแบบประเมินวัดวิทยฐานะของครู PA และการเลื่อนขั้นเงินเดือนสำหรับครูผู้ช่วยให้มีการพัฒนาอย่างเข้มข้นในแต่ละครั้งจะมีการประเมินและ พัฒนาตนเองไม่น้อยกว่า 10 ชั่วโมง มีหลักสูตร ใน

การพัฒนาตามสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือ สพฐ. กำหนด สามารถนำมาพัฒนาในการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพได้ ซึ่งสอดคล้องกับ นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2557 : 36) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาบุคลากรว่า เป็กระบวนการเพิ่มพูนความรู้ ความชำนาญ ทักษะ ทัศนคติ ค่านิยมความสามารถของบุคคล ตลอดจนการให้แนวความคิดใหม่ในการปฏิบัติงาน เพื่อให้บุคลากรมีคุณภาพที่ดีขึ้น กล่าวโดยสรุป การพัฒนาบุคลากร หมายถึง กระบวนการที่มุ่งจะเปลี่ยนแปลงวิธีการทำงาน ความรู้ความสามารถ ทักษะและทัศนคติของบุคลากรให้เป็นไปทางที่ดีขึ้นเพื่อให้บุคลากรที่ได้รับการพัฒนาแล้วนั้นปฏิบัติงานได้ผลตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงานอย่างมีประสิทธิภาพ และพยอม วงศ์สารศรี (2558 : 42) กล่าวถึงความหมายของการพัฒนาบุคลากรไว้ว่า “การพัฒนาบุคลากร หมายถึง การดำเนินการเพิ่มพูความรู้ ความสามารถ และทัศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติงานที่ตนรับผิดชอบให้มีคุณภาพประสบความสำเร็จเป็นที่น่าพอใจให้แก่องค์การ” ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน พบว่า มีการพัฒนาหลักสูตร ตามแนวทาง สพฐ. โดยกำหนด การส่งเสริม สนับสนุน ให้สถานศึกษาพัฒนาความหลักสูตร มีการนำประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เช่น หลักสูตรด้านทุจริต หลักสูตร หน้าที่พลเมือง มากำหนดให้กลุ่มสาระเพิ่มเติมเพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ความรักและเทิดทูนในสถานบันหลักของชาติ มีการติดตามและประเมิน ผลทุกระยะ ขับเคลื่อนฝ่ายหัวหน้างาน ทั้ง 4 ฝ่าย คือ ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายการเงิน ฝ่ายบุคคล และฝ่ายบริหารทั่วไป นำผลจากการประเมินมาสังเคราะห์พัฒนาหรือปรับปรุงให้สูงขึ้น หากด้านไหนต่ำลงก็ให้การ SWOT จุดด้อยแล้วร่วมกัน PLC เพื่อปรับปรุงหลักสูตรให้เป็นไปตามค่าเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับ กรมวิชาการ (2564 : 52) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรไว้ว่า หมายถึง การปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริม การปรับหรือเพิ่มเติม รายละเอียดเนื้อหาวิชาหรือการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน และด้านการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา พบว่า ทางสถานศึกษาควรมีเทคโนโลยีสารสนเทศให้เพียงพอ กับบุคลากรและนักเรียน เพราะเป็นสื่อทางการศึกษาที่สามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต ให้หน่วยงานต้นแบบเข้ามาช่วยในการพัฒนาเทคโนโลยีหรือขอความอนุเคราะห์จากหน่วยงานภายนอกเข้ามีส่วนร่วมในการพัฒนาเทคโนโลยีที่สนับสนุนงานสอน เช่น ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม เป็นต้น แล้วอบรมให้ความรู้บุคลากร ให้รู้จักใช้เทคโนโลยีและสอนออนไลน์ เช่น แพลตฟอร์มการเรียนรู้ดิจิทัล แอปพลิเคชั่น ตลอดจนสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย ให้เกิดความเคยชินกับครูและนักเรียน หากหยุดการเรียนก็สามารถทำการเรียนการสอน ONLINE ในรูปแบบต่าง ๆ ได้ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียน เรียนได้ทุกที่ เรียนทุกเวลา และเป็นการลดภาระค่าใช้จ่ายให้แก่ผู้ปกครองอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ วิโรจน์ ชัยมูล และคณะ (2563 : 34) กล่าวไว้ว่า เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) หมายถึง การประยุกต์เอาความรู้ด้านวิทยาศาสตร์มาจัดการสารสนเทศที่ต้องการ โดยอาศัยเครื่องมือทางเทคโนโลยีใหม่ ๆ เช่น เทคโนโลยีด้านคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีด้านเครือข่ายโทรคมนาคมและการสื่อสาร ตลอดจนอาศัยความรู้ในกระบวนการดำเนินงานสารสนเทศในขั้นตอนต่าง ๆ ตั้งแต่การแสวงหา การวิเคราะห์ การจัดเก็บ รวมถึงการจัดการเผยแพร่และ

แลกเปลี่ยนสารสนเทศด้วย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพความถูกต้อง ความแม่นยำ และความรวดเร็วทันต่อการนำมาใช้ประโยชน์ได้นั้นเอง กลยุทธ์ในการรักษาความปลอดภัยและสุขภาพ พบว่า สำนักงานเขตพื้นที่ฯ ให้ความสำคัญกับความปลอดภัยของผู้เรียน ครู และบุคลากรทุกคน โดยส่งเสริมให้ทุกโรงเรียนมีแผนรับมือเหตุฉุกเฉิน และมีการซ้อมแผนอยู่เสมอ เพื่อให้ทุกคนพร้อมรับมือกับเหตุการณ์ไม่คาดคิด ทั้งภัยธรรมชาติและภัยจากมนุษย์ นอกจากนี้ ยังมีการตรวจสอบความปลอดภัยของอาคารสถานที่อย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้โรงเรียนเป็นสถานที่ที่สะอาด ปลอดภัย และเอื้อต่อการเรียนรู้ โดยมีเป้าหมายหลักคือการสร้างสภาพแวดล้อมที่ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และมีความสุขอย่างปลอดภัย โรงเรียนให้ความสำคัญกับสุขภาพของนักเรียนและบุคลากรอย่างมาก โดยเน้นทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต มีการสร้างสภาพแวดล้อมที่สะอาด ปลอดภัย ส่งเสริมสุขอนามัยส่วนบุคคล และจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อลดความเครียด เช่น กีฬา ดนตรี ศิลปะ นอกจากนี้ ยังส่งเสริมการกินอาหารที่ดี ออกกำลังกาย และมีการตรวจสุขภาพประจำปี ร่วมมือกับชุมชนในการดูแลสุขภาพ และเตรียมพร้อมรับมือกับสถานการณ์ฉุกเฉิน เพื่อให้ทุกคนมีสุขภาพที่ดีและพร้อมเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับ วิฑูรย์ สิมะโชคดี (2558 : 61) กล่าวถึง ความปลอดภัย เป็นเรื่องของการเรียนรู้จากอดีต เป็นเรื่องที่จะต้องตอกย้ำและให้ความสำคัญเท่า ๆ กับที่เราต้องการผลิตและคุณภาพของสินค้าและบริการ การให้ประสบการณ์เป็นครูเป็นหัวใจสำคัญของการป้องกันอุบัติเหตุและลดความสูญเสีย หากเรายังเป็นคนลืมอะไรง่าย ๆ เราก็จะต้องพบกับความเจ็บปวดอีกประกอบด้วย ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมให้ปลอดภัย พบว่า มีการส่งเสริม สนับสนุน ให้ทุกฝ่ายได้มีความรู้ ความเข้าใจ บรูณาการการเรียนรู้ การความตระหนักในความปลอดภัย และป้องการภัยทุกรูปแบบที่จะเกิดแก่ผู้เรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษาเขตพื้นที่มีนโยบายให้ทุกโรงเรียนมีแผนเผชิญเหตุ แผนป้องกันภัย มีการทดลองสถานการณ์ ที่เกิดจากภายในและภายนอก การนิเทศ การเตรียมความพร้อมก่อนเปิดภาคเรียน ตรวจสอบความปลอดภัยของสถานศึกษาเป็นสิ่งสำคัญ ด้านอาคารสถานที่ เช่น โรงอาหาร ห้องน้ำ สนามเด็กเล่น ต้องสะอาด เรียบร้อย มั่นคง แข็งแรง ตามนโยบาย เรียนดี มีความสุข อีกทั้งยังมีระบบ MOE. SAFETY CENTER เพื่อเป็นการส่งเสริม ความปลอดภัยในโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562 : 78) ได้กล่าวถึงสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา หมายถึง อาคารสถานที่และบริเวณสถานศึกษาที่ใช้เป็นที่จัดการเรียนการสอน และกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน สภาพแวดล้อมของสถานศึกษามีความสำคัญต่อนักเรียน และผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษามาก และด้านการจัดการสุขภาพอนามัย พบว่า 1. มีการสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและสะอาด เช่น การทำความสะอาดอุปกรณ์ ต่าง ๆ 2. การส่งเสริมสุขอนามัยส่วนบุคคลผ่านกิจกรรม 5 ส ขอความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เช่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล (รพ.สต.) มาให้ความรู้และตรวจสอบสุขภาพของบุคลากรและนักเรียน 3. การจัดการสุขภาพจิต เพื่อที่จะช่วยลดปัญหาความเครียดจากภาวะวิกฤตหรือความเครียดจากการเรียนของนักเรียน ผ่านกิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ เช่น กิจกรรมาทงด้านดนตรี กิจกรรมทางด้านกีฬา กิจกรรม

ทางด้านศิลปะ เป็นต้น 4. การจัดการส่งเสริมสุขภาพ โดยมีการให้ข้อมูล คำแนะนำด้านโภชนาการ ส่งเสริมการออกกำลังกาย จัดให้มีการแข่งขันกีฬาภายในหน่วยงาน เพื่อให้สุขภาพร่างกายแข็งแรงทั้งกายและใจให้มีการพร้อมต่อการศึกษาและการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม เช่น การแข่งขันกีฬาสีสามัคคี การตรวจร่างกายประจำปี การปฏิบัติธรรมภาวนาหรือเจริญสมาธิ 5. การสร้างความร่วมมือกับชุมชน เพื่อที่จะช่วยในการจัดหาอุปกรณ์ป้องกัน หรือ ผลิตภัณฑ์ดูแลสุขภาพ เป็นการ ปรับตัวและช่วยเหลือกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเมื่อเกิดเหตุการณ์หรือสภาวะวิกฤตขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (2560 : 1) กล่าวว่า การสร้างเสริมสุขภาพ (Health Promotion) มีความเกี่ยวข้องกับการทำให้คนมีสุขภาพที่ดีด้วยกระบวนการต่าง ๆ ทั้งการเสริมสร้างความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมให้ตัวบุคคลดูแลสุขภาพของตนเองและครอบครัว รวมถึงการสนับสนุนผลักดันให้สังคม สิ่งแวดล้อม อยู่ในสภาวะที่เอื้อต่อการทำให้มีสุขภาพที่ดี เช่น การเข้าถึงระบบการศึกษา การออกแบบผังเมือง การปรับโครงสร้างภาษีหรือปรับปรุงกฎ ระเบียบต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการจำกัด หรือลดความเสี่ยงที่ก่อให้เกิดผลทางสุขภาพ และเพิ่มพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์

2. ผลกระทบของภาวะวิกฤตต่อการบริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3

1) กลยุทธ์ในการจัดการทรัพยากรทางการศึกษา : ด้านการบริหารจัดการ เนื่องจากสาเหตุของผลกระทบ คือ การจัดสรรทรัพยากรที่ไม่เหมาะสมเมื่อเกิดภาวะวิกฤต เช่น การระบาดของโรคหรือภัยพิบัติ การจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่ เช่น งบประมาณ อุปกรณ์ หรือบุคลากร อาจมีความลำบากเนื่องจากความต้องการที่สูงและจำนวนทรัพยากรที่จำกัด การตัดสินใจในการจัดสรรทรัพยากรอาจไม่สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริง ทำให้ไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการพื้นฐานได้ เช่น การซ่อมแซมอาคารเรียน หรือการจัดซื้ออุปกรณ์การเรียนการสอนที่สำคัญ การขาดแคลนข้อมูลและการวางแผนการบริหารจัดการทรัพยากรในช่วงวิกฤตต้องการข้อมูลที่แม่นยำและการวางแผนที่ดี การขาดข้อมูลหรือการวางแผนที่ไม่รอบคอบอาจทำให้การตัดสินใจจัดสรรทรัพยากรผิดพลาด ส่งผลให้การดำเนินงานไม่เป็นไปตามเป้าหมาย เช่น การจัดการงบประมาณที่ไม่เพียงพอในการรองรับสถานการณ์ฉุกเฉิน และความยืดหยุ่นในการปรับเปลี่ยนทรัพยากรในภาวะวิกฤตมักทำให้สถานการณ์เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การบริหารทรัพยากรต้องมีความยืดหยุ่นและสามารถปรับเปลี่ยนได้ทันที หากระบบการบริหารทรัพยากรไม่สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงได้อาจทำให้เกิดปัญหาในการจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ เช่น การปรับแผนการใช้งบประมาณให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ทนากร ศรีก๊อ (2563 : 75) เรื่องกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาในภาวะวิกฤติของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาในภาวะวิกฤตของของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปทุมธานี เขต 1 ใช้กลยุทธ์ 3 ด้าน ได้แก่ 1) กลยุทธ์ด้านการจัดสรรทรัพยากรที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ดำเนินการโดยการจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาเทคโนโลยี

สารสนเทศและดิจิทัล และโครงข่ายระบบอินเทอร์เน็ตภายในสถานศึกษา 2) กลยุทธ์การจัดการด้านทรัพยากรมนุษย์นั้น ดำเนินการโดยการพัฒนาทักษะและความรู้ของบุคลากรในสถานศึกษาในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและดิจิทัล เพื่อให้สามารถนำเอาความรู้เหล่านั้นมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนในภาวะวิกฤตได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3) กลยุทธ์การสื่อสารเชิงรุกที่สามารถควบคุมได้ ดำเนินการโดยจัดทาแผนการสื่อสารทั้งภายในสถานศึกษา และการสื่อสารไปยังภายนอกสถานศึกษา โดยผู้บริหารทำการ สื่อสารผ่านช่องทางสื่ออิเล็คโทรนิกส์ เช่น ไลน์แอพพลิเคชั่น เฟสบุ๊ก และอีเมล์ เพื่อติดต่อสื่อสารกับบุคลากร ภายในสถานศึกษาได้อย่างรวัดเร็วในขณะที่เกิดภาวะวิกฤต รวมทั้งติดต่อสื่อสารไปยังผู้ปกครองและนักเรียน ผ่านช่องทางดังกล่าวด้วยเช่นกัน โดยมีการกำหนดเนื้อหาที่เป็นข้อเท็จจริงที่ได้รับการตรวจสอบและมีความน่าเชื่อถือและเนื้อหาที่มีความกระชับชัดเจนตรงประเด็น

2) กลยุทธ์ในการสื่อสารกับผู้เกี่ยวข้อง : ด้านการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากร เนื่องจากสาเหตุของผลกระทบ คือ การขาดการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ การสื่อสารที่ไม่ชัดเจนหรือไม่เพียงพอระหว่างผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาอาจทำให้เกิดความเข้าใจผิดเกี่ยวกับบทบาทและความรับผิดชอบในการจัดการวิกฤต ดังนั้น การขาดการสื่อสารที่ดีอาจทำให้การจัดการภาวะวิกฤตเป็นไปอย่างไม่ราบรื่น เช่น การไม่สามารถส่งมอบข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับมาตรการรักษาความปลอดภัยหรือการปรับเปลี่ยนแผนการเรียนการสอน และการขาดการฝึกอบรมที่เหมาะสมของบุคลากรทางการศึกษาในภาวะวิกฤตที่ต้องการทักษะและความรู้เฉพาะเพื่อจัดการกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น การฝึกอบรมที่ไม่ครอบคลุม หรือไม่ทันสมัยอาจทำให้บุคลากรขาดความพร้อมในการจัดการกับวิกฤต เช่น การใช้เทคโนโลยีรูปแบบใหม่ในการเรียนการสอนออนไลน์ หรือการจัดการกับความเครียดและแรงกดดันจากสถานการณ์วิกฤต ความไม่พร้อมในการปรับตัวสำหรับการเปลี่ยนแปลงในภาวะวิกฤตอาจต้องการการปรับตัวอย่างรวดเร็ว หากการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรไม่สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงได้ทันเวลา อาจทำให้บุคลากรไม่สามารถจัดการกับสถานการณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ไม่สามารถใช้เทคโนโลยีรูปแบบใหม่ ๆ ในการเรียนการสอนได้อย่างเต็มที่ ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของเสาวนีย์ กูณะกูง และ ฉัตรทิพย์ สุวรรณชิน (2558 : 250) พบว่า การสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาในการดำเนินงานโรงเรียนของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1 อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ มีการสื่อสารในทางปฏิบัติในระดับมากโดยจะให้ความสำคัญกับการสื่อสารแบบควบคุมได้

3) กลยุทธ์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา : ด้านการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา เนื่องจากสาเหตุของผลกระทบ คือ การขาดทรัพยากรทางเทคโนโลยีในภาวะวิกฤต อาจทำให้เกิดปัญหาในการจัดหาหรือพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศที่จำเป็น เช่น การขาดงบประมาณในการซื้ออุปกรณ์ หรือซอฟต์แวร์ที่สำคัญสำหรับการเรียนการสอนออนไลน์ เช่น คอมพิวเตอร์และซอฟต์แวร์สำหรับการเรียนรู้ระยะไกล รวมถึงปัญหาด้านการเข้าถึงและการใช้เทคโนโลยีนักเรียน และครูอาจมีปัญหาในการเข้าถึงเทคโนโลยีหรือการใช้

เทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น การเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตที่ไม่เสถียร หรือการขาดทักษะในการใช้เครื่องมือเทคโนโลยีที่มีอยู่ การขาดสิ่งเหล่านี้อาจทำให้การเรียนการสอนไม่สามารถดำเนินการได้ตามที่คาดหวัง ตลอดจนความท้าทายในการบูรณาการเทคโนโลยีหรือการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเรียนการสอน ต้องการการบูรณาการที่มีประสิทธิภาพ หากการบูรณาการเทคโนโลยีไม่ดี เช่น การใช้เครื่องมือและแพลตฟอร์มที่ไม่เหมาะสม อาจทำให้เทคโนโลยีไม่สามารถช่วยเพิ่มคุณภาพการศึกษาได้อย่างเต็มที่ ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วรรณภร ศิริพละ (2559) พบว่า หนึ่งในรูปแบบการพัฒนาครูของมหาวิทยาลัยราชภัฏ คือ การพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และของ ทนากร ศรีก๊อ (2563 : 76) ได้จัดทำวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาในภาวะวิกฤติของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์การจัดการด้านทรัพยากรมนุษย์นั้น ดำเนินการโดยการพัฒนาทักษะและความรู้ของบุคลากรในสถานศึกษาในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและดิจิทัล เพื่อให้สามารถนำเอาความรู้เหล่านั้นมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนในภาวะวิกฤตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4) กลยุทธ์ในการรักษาความปลอดภัยและสุขภาพ : ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมให้ปลอดภัย เนื่องจากสาเหตุของผลกระทบ คือ การขาดมาตรฐานความปลอดภัยในภาวะวิกฤตอาจทำให้การตรวจสอบและบังคับใช้มาตรฐานความปลอดภัยในสถานศึกษาไม่เป็นไปตามข้อกำหนด เช่น การไม่สามารถตรวจสอบหรือซ่อมแซมอาคารเรียนและสิ่งอำนวยความสะดวกตามมาตรฐานที่กำหนด ทำให้เกิดความเสี่ยงต่อความปลอดภัยของนักเรียนและบุคลากร หรือการขาดแคลนทรัพยากรในการจัดการความปลอดภัย การรักษาความปลอดภัยในสถานศึกษาต้องการทรัพยากร เช่น อุปกรณ์ป้องกันและการอบรมเกี่ยวกับความปลอดภัย หากทรัพยากรเหล่านี้ไม่เพียงพอ การรักษาความปลอดภัยอาจไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเต็มที่ เช่น การขาดอุปกรณ์ป้องกันการแพร่ระบาดของโรค และความไม่พร้อมในการจัดการกับเหตุฉุกเฉิน คือ การเตรียมความพร้อมและการจัดการเหตุการณ์ฉุกเฉินต้องมีแผนที่ชัดเจนและการฝึกซ้อมอย่างสม่ำเสมอ หากการเตรียมความพร้อมไม่ดี เช่น การไม่มีแผนการอพยพหรือการฝึกซ้อมการตอบสนองต่อภัยพิบัติ อาจทำให้สถานศึกษาไม่สามารถตอบสนองต่อเหตุการณ์ฉุกเฉินได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น การวิเคราะห์สาเหตุเหล่านี้สามารถช่วยให้เข้าใจถึงปัญหาที่เกิดขึ้นจากภาวะวิกฤต และความท้าทายที่สถานศึกษาต้องเผชิญ หรือการระบุปัญหาและสาเหตุที่แท้จริงจะช่วยในการพัฒนาแนวทางแก้ไขและปรับปรุงการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งไม่สอดคล้องกับ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (2560 : 2) กล่าวว่า การสร้างเสริมสุขภาพ (Health Promotion) มีความเกี่ยวข้องกับการทำให้คนมีสุขภาพที่ดี ด้วยกระบวนการต่าง ๆ ทั้งการเสริมสร้างความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมให้ตัวบุคคลดูแลสุขภาพตนเองและครอบครัว รวมถึงการสนับสนุนผลักดันให้สังคม สิ่งแวดล้อม อยู่ในสภาวะที่เอื้อต่อการทำให้มีสุขภาพที่ดี เช่น การเข้าถึงระบบการศึกษา การออกแบบผังเมือง การปรับโครงสร้างภาษีหรือปรับปรุงกฎ ระเบียบต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการจำกัดหรือลดความเสี่ยงที่ก่อให้เกิดผลทางสุขภาพ และเพิ่มพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์

3. แนวทางการบริหารจัดการภาวะวิกฤตของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3

1) พัฒนาการบริหารบุคลากรทางการศึกษาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอนในระยะสั้น กลาง และยาวตรงตามความสามารถและความเชี่ยวชาญ เนื่องจาก การพัฒนาบุคลากรเป็นสิ่งสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอน ทั้งในระยะสั้น กลาง และยาว โดยเริ่มจากการฝึกอบรมเพื่อปรับปรุงทักษะในสถานการณ์เร่งด่วนในระยะสั้น เช่น การจัดการกับสถานการณ์ฉุกเฉินหรือวิกฤตที่เกิดขึ้นทันที เช่น ภาวะการแพร่ระบาดของโรค ในระยะกลาง บุคลากรจะต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มทักษะในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่อาจเกิดขึ้นจากสถานการณ์ต่าง ๆ ส่วนในระยะยาว คือ การวางแผนพัฒนาศักยภาพบุคลากรตามความเชี่ยวชาญ จะช่วยให้สถานศึกษาได้รับประโยชน์สูงสุดจากการจัดการทรัพยากรบุคคล ทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้นในอนาคต

2) การบริหารจัดการงบประมาณเพื่อความยั่งยืนในภาวะวิกฤตของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 เนื่องจาก งบประมาณเป็นทรัพยากรสำคัญในการดำเนินงานและการรับมือกับภาวะวิกฤตต่าง ๆ โดยเฉพาะในช่วงวิกฤตที่สถานศึกษาอาจประสบกับความท้าทายทางการเงิน การบริหารจัดการงบประมาณที่ยั่งยืนจะช่วยให้โรงเรียนมีความพร้อมในการจัดการทั้งในด้านโครงสร้างพื้นฐาน เทคโนโลยี และทรัพยากรสำหรับการเรียนการสอน เช่น ในสถานการณ์การแพร่ระบาดที่มีความจำเป็นต้องเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์ การมีงบประมาณสำรองเพื่อใช้ในการจัดหาอุปกรณ์สำหรับการเรียนออนไลน์ หรือการบำรุงรักษาอุปกรณ์ที่มีอยู่แล้ว เป็นสิ่งสำคัญ

3) ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อยกระดับคุณภาพทางการศึกษา เนื่องจาก การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเรียนการสอนเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ในยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะในภาวะวิกฤตที่การเรียนการสอนอาจไม่สามารถดำเนินการแบบปกติได้ เช่น การต้องสอนออนไลน์ในสถานการณ์ที่โรงเรียนปิด เทคโนโลยีดิจิทัลช่วยให้นักเรียนสามารถเข้าถึงบทเรียนจากระยะไกลได้ สร้างโอกาสในการเรียนรู้ที่หลากหลายและทันสมัย อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือที่ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะด้านดิจิทัลที่จำเป็นสำหรับโลกอนาคต เช่น การใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ การค้นคว้าข้อมูลออนไลน์ และการสื่อสารผ่านช่องทางดิจิทัล

4) กำหนดนโยบายในการสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเอื้อต่อการเรียนรู้ในสถานศึกษา เนื่องจาก สภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยในสถานศึกษาเป็นปัจจัยพื้นฐานที่มีผลต่อประสิทธิภาพการเรียนรู้และพัฒนาการของนักเรียน โดยเฉพาะในช่วงภาวะวิกฤตที่ความปลอดภัยต้องถูกให้ความสำคัญสูงสุด เช่น การป้องกันการแพร่กระจายของเชื้อโรคในสถานการณ์การแพร่ระบาด การดูแลความปลอดภัยของอาคารเรียนและพื้นที่เรียนรู้ในกรณีเกิดภัยพิบัติหรืออุบัติเหตุ การสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีจะช่วยให้นักเรียนรู้สึกปลอดภัยและมีสมาธิในการเรียนมากขึ้น

5) ส่งเสริมช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนและการเผยแพร่ข้อมูลภายในสถานศึกษา เนื่องจาก การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในช่วงภาวะวิกฤต โดยช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายจะช่วยให้ข้อมูลสำคัญสามารถถูกส่งไปยังบุคคลต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นครู นักเรียน หรือผู้ปกครอง ในสถานการณ์ฉุกเฉินเช่น การเปลี่ยนแปลงเวลาเรียนหรือการปิดโรงเรียนชั่วคราว การสื่อสารผ่านช่องทางออนไลน์ เช่น เว็บไซต์ของโรงเรียน โซเชียลมีเดีย หรือแอปพลิเคชันสำหรับการสื่อสารภายใน จะช่วยให้ข้อมูลถูกส่งถึงผู้รับได้อย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยลดความสับสนที่อาจเกิดขึ้น

6) พัฒนาทักษะดิจิทัลและเตรียมความพร้อมด้านเทคโนโลยีการสื่อสารของบุคลากรเพื่อการศึกษาในภาวะวิกฤต เนื่องจาก ในยุคดิจิทัลความสามารถในการใช้เทคโนโลยีและการสื่อสารผ่านช่องทางออนไลน์เป็นสิ่งจำเป็นอันดับต้น ๆ โดยเฉพาะในภาวะวิกฤตที่การเรียนการสอนอาจไม่สามารถดำเนินการในรูปแบบปกติได้ การพัฒนาทักษะดิจิทัลของบุคลากรทางการศึกษา เช่น การใช้โปรแกรมต่างๆ สำหรับการสอนออนไลน์ การจัดการเอกสารดิจิทัล และการสื่อสารกับนักเรียนและผู้ปกครองผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล จะช่วยให้กระบวนการเรียนการสอนในช่วงวิกฤตสามารถดำเนินไปได้อย่างราบรื่น และต่อเนื่อง

7) พัฒนาระบบการวัดและประเมินผลที่หลากหลายและยืดหยุ่นเพื่อส่งเสริมศักยภาพและตอบสนองความต้องการของผู้เรียน เนื่องจาก การวัดและประเมินผลเป็นกระบวนการสำคัญในการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียนแต่ในภาวะวิกฤตการประเมินแบบดั้งเดิมอาจไม่เหมาะสม เช่น การสอบแบบทดสอบกลางปีหรือปลายปี การพัฒนาระบบการประเมินที่หลากหลาย เช่น การประเมินผ่านโครงงาน การวัดผลจากการมีส่วนร่วมในการเรียนออนไลน์ หรือการทำแบบฝึกหัดเชิงประยุกต์ จะช่วยให้นักเรียนสามารถแสดงศักยภาพของตนได้เต็มที่แม้ในช่วงวิกฤต

8) พัฒนาและประเมินบุคลากรทางการศึกษาตามมาตรฐานวิชาชีพ เพื่อยกระดับศักยภาพและประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ เนื่องจาก การพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษา การพัฒนาบุคลากรต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับมาตรฐานวิชาชีพ ซึ่งเป็นกรอบที่กำหนดความรู้ ความสามารถ และทักษะที่บุคลากรควรมี เช่น การสอนตามหลักสูตรที่ทันสมัย การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและการจัดการชั้นเรียนที่มีประสิทธิภาพ การพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่องจะช่วยให้ครูมีความพร้อมในการปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี ระบบการเรียนการสอนหรือมาตรฐานการวัดผลของผู้เรียน นอกจากนี้ การประเมินผลบุคลากรเป็นส่วนสำคัญในการตรวจสอบความก้าวหน้าและความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากร การประเมินที่เป็นธรรมและโปร่งใสจะช่วยให้บุคลากรเห็นภาพรวมของศักยภาพของตนเองและได้รับการพัฒนาในจุดที่ยังขาด

9) ส่งเสริมและพัฒนาหลักสูตรบูรณาการท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องตามมาตรฐานสากล เนื่องจาก การบูรณาการท้องถิ่นในหลักสูตรการเรียนการสอนเป็นการนำความรู้หรือต้นทุนทางวัฒนธรรม

วิถีชีวิต และประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเข้ามาผสมผสานกับการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีความเข้าใจและซาบซึ้งต่อรากฐานในชุมชนของตนเอง นอกจากนี้ การส่งเสริมหลักสูตรที่เน้นเรื่องราวและองค์ความรู้ท้องถิ่นยังช่วยสร้างความภาคภูมิใจในพื้นที่ และเสริมสร้างความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคม แต่การพัฒนาหลักสูตรเหล่านี้จำเป็นต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่พร้อมแข่งขันในระดับโลก การบูรณาการระหว่างความรู้ท้องถิ่นและแนวคิดสากลจะช่วยให้หลักสูตรมีความยืดหยุ่น และส่งเสริมให้นักเรียนมีมุมมองที่กว้างขึ้นในการเชื่อมโยงระหว่างท้องถิ่นและโลกภายนอก

10) ยกระดับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างทักษะดิจิทัลและนวัตกรรมการเรียนการสอนออนไลน์ เนื่องจาก การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทักษะดิจิทัลของนักเรียนในยุคปัจจุบัน เทคโนโลยีสามารถเสริมสร้างการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการเข้าถึงแหล่งข้อมูลจากทั่วโลก การใช้นวัตกรรมใหม่ ๆ ในการสอน และการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลาย นอกจากนี้ การใช้เทคโนโลยีในการสอนออนไลน์ยังมีความสำคัญอย่างยิ่งในสถานการณ์วิกฤต เช่น การระบาดของโรค COVID-19 ที่ทำให้โรงเรียนต้องเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอนเป็นแบบออนไลน์ การยกระดับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ครูและนักเรียนมีทักษะและความพร้อมในการใช้งานเทคโนโลยีที่ทันสมัย

11) สร้างความตระหนักรู้ด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อเตรียมความพร้อมด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา เนื่องจาก การสร้างความตระหนักรู้ด้านสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งสำคัญในการเตรียมความพร้อมของนักเรียนและบุคลากรในการเผชิญหน้ากับปัญหาสิ่งแวดล้อมที่อาจเกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นภัยธรรมชาติ เช่น น้ำท่วม ภัยแล้ง หรือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การปลูกฝังให้นักเรียนมีความรู้และความตระหนักในการรักษาสิ่งแวดล้อมจะช่วยเสริมสร้างความรับผิดชอบในสังคม และเตรียมพร้อมในการจัดการกับวิกฤตสิ่งแวดล้อมที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต นอกจากนี้ การสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยในสถานศึกษา เช่น การจัดพื้นที่สีเขียว การควบคุมคุณภาพอากาศ และการจัดการของเสียอย่างเหมาะสม จะช่วยให้นักเรียนมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และพัฒนาทักษะในการป้องกันและรับมือกับปัญหาสิ่งแวดล้อม

12) ส่งเสริมการรับรู้ด้านสุขอนามัย และสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในสถานศึกษาโดยการสร้างความร่วมมือกับชุมชน เนื่องจาก สุขอนามัยที่ดีเป็นปัจจัยสำคัญต่อการสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้ การส่งเสริมให้ครู บุคลากรทางการศึกษา นักเรียน และชุมชนเข้าใจถึงความสำคัญของการรักษาสุขอนามัย เช่น การล้างมือ การสวมหน้ากากอนามัย และการเว้นระยะห่างทางสังคม จะช่วยลดการแพร่กระจายของโรคติดต่อต่าง ๆ ในสถานศึกษาได้ โดยเฉพาะในช่วงภาวะวิกฤต เช่น การระบาดของโรค

COVID-19 การมีสุขอนามัยที่ดีจะทำให้สถานศึกษามีความปลอดภัยและเป็นสถานที่ที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้ นอกจากนี้ การสร้างความร่วมมือกับชุมชนในเรื่องการรักษาสุขอนามัย เช่น การให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ การตรวจสุขภาพประจำปี และการเข้าถึงบริการสุขภาพที่มีคุณภาพ จะช่วยเสริมสร้างความปลอดภัยให้กับนักเรียนและบุคลากรในระยะยาว

ดังนั้น การสร้างแนวทางการบริหารจัดการภาวะวิกฤตที่ได้ระบุไว้เหล่านี้จำนวน 12 ข้อ มีวัตถุประสงค์เพื่อลดผลกระทบจากปัญหาที่กล่าวถึงและพัฒนาความสามารถในการรับมือกับสถานการณ์วิกฤตอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยในครั้งนี้ ได้ค้นพบแนวทางการบริหารจัดการภาวะวิกฤตของสถานศึกษาที่เป็นองค์ความรู้ใหม่และเป็นประโยชน์ต่อการบริหารหรือจัดการศึกษาของสถานศึกษาในยุคแห่งการปรับเปลี่ยน ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องในการบริหารงานส่วนต่าง ๆ สามารถนำแนวทางไปปรับใช้เพื่อการบริหารจัดการ และเป็นเข็มทิศในการบริหารงานตามบริบทขององค์กรตนได้ ทั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ควรมีการจัดทำแผนพัฒนาบุคลากรอย่างเป็นระบบที่ครอบคลุมทุกช่วงเวลา และมุ่งเน้นให้เกิดความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านเพื่อรองรับการสอนในทุกสถานการณ์

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ควรมีการจัดสรรงบประมาณอย่างรอบคอบ เพื่อให้สามารถใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพในระยะยาว ควรมีการประเมินการใช้งบประมาณอย่างต่อเนื่องและปรับแผนตามสถานการณ์

1.3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ควรมีการพัฒนาความเชี่ยวชาญของครูในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล พร้อมจัดหาทรัพยากรเทคโนโลยีที่ทันสมัยสำหรับการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง

1.4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ควรมีการกำหนดนโยบายและมาตรการด้านความปลอดภัยที่ชัดเจน และดำเนินการตรวจสอบและปรับปรุงพื้นที่ภายในสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ เพื่อรับรองว่าสภาพแวดล้อมนั้นปลอดภัยและเอื้อต่อการเรียนรู้

1.5 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ควรมีการจัดตั้งระบบการสื่อสารที่หลากหลาย เพื่อให้ครอบคลุมทั้งการเรียนการสอนและการสื่อสารกับบุคลากรภายในโรงเรียน พร้อมทั้งพัฒนาช่องทางการสื่อสารใหม่ๆ เพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี

1.6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ควรมีการจัดอบรมและพัฒนาทักษะดิจิทัล ให้แก่บุคลากรทางการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้สามารถปรับตัวกับการใช้เทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.7 ควรมีการออกแบบการประเมินที่ยืดหยุ่นและเหมาะสมกับสถานการณ์ ควรถูกจัดทำขึ้นเพื่อให้นักเรียนได้รับการวัดผลที่เป็นธรรมและสอดคล้องกับศักยภาพของตนเอง

1.8 ควรมีการประเมินและพัฒนาบุคลากรควรเป็นไปอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ พร้อมทั้งจัดการอบรมที่เน้นความสามารถเฉพาะด้านและทักษะใหม่ ๆ ตามความต้องการของสถานศึกษาและผู้เรียน

1.9 ควรมีการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรบูรณาการท้องถิ่นควรดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นการประยุกต์ใช้ความรู้ท้องถิ่นให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล เพื่อสร้างความสมดุลระหว่างความเป็นท้องถิ่นและความสามารถในการแข่งขันในระดับโลก

1.10 ควรมีการจัดอบรมและพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยี สำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษาควรเป็นกิจกรรมที่ต่อเนื่อง เพื่อให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความสามารถในการใช้เครื่องมือดิจิทัลในการสอนและการจัดการเรียนรู้

1.11 ควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อม แก่นักเรียนควรทำอย่างสม่ำเสมอ พร้อมทั้งจัดให้มีการประเมินความปลอดภัยด้านสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าสถานศึกษามีความปลอดภัยและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

1.12 ควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความรู้ด้านสุขอนามัยในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง พร้อมสร้างความร่วมมือกับชุมชนในด้านการดูแลสุขภาพและจัดหาทรัพยากรด้านสุขอนามัยที่เพียงพอ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการขยายขอบเขตการศึกษาไปยังพื้นที่อื่น ๆ ได้แก่ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กรมส่งเสริมการเรียนรู้ (สกร.) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) และหน่วยงานอื่น ๆ เช่น องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถาบันสังคมอื่น และสถานประกอบการ ที่มีสิทธิในการจัดการศึกษา เป็นต้น เพื่อให้ผลการวิจัยมีความครอบคลุมและสามารถเปรียบเทียบระหว่างพื้นที่ที่มีสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่แตกต่างกัน หรือทำการวิจัยในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอื่น ๆ นอกเหนือจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จะส่งผลหรือช่วยให้เห็นภาพรวมของการจัดการภาวะวิกฤตในสถานศึกษาในระดับประเทศได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

2.2 เพิ่มการสำรวจความคิดเห็นจากกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่หลากหลาย หรือการสำรวจความคิดเห็นให้ครอบคลุมกลุ่มตัวอย่างหลายระดับ เช่น ผู้ปกครอง นักเรียน และผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายและสะท้อนมุมมองของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการจัดการภาวะวิกฤตของสถานศึกษา

2.3 ควรนำแนวทางไปประยุกต์ใช้การวิจัยแบบเชิงทดลอง (Experimental Research) เพื่อตรวจสอบแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการจัดการภาวะวิกฤต เช่น การทดลองใช้เทคโนโลยีรูปแบบใหม่ หรือรูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์ที่แตกต่างกันในสถานศึกษา และประเมินผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการพัฒนาทักษะดิจิทัลของนักเรียน

2.4 ควรศึกษาผลกระทบในระยะยาวของการจัดการภาวะวิกฤตในสถานศึกษา เพื่อดูว่านโยบายและแนวทางปฏิบัติที่นำมาใช้มีผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนและคุณภาพทางการศึกษาเป็นอย่างไรในอนาคต ซึ่งจะช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถบริหารจัดการภาวะวิกฤตได้อย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ. (2564). *การปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุด : แนวทางสู่การปฏิบัติ เอกสารชุดปฏิรูปการเรียนรู้ลำดับที่ 2 โครงการปฏิรูปการเรียนรู้*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. (2563). *สรุป 13 ผลกระทบจากการปิดโรงเรียนยุค COVID-19. ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 17 มิถุนายน 2563. แหล่งที่มา : https://www.eef.or.th/infographic-17-06-20/

จริยา โกเมนต์ และ เฉลิมชัย ปัญญาดี. (2565). รูปแบบการตัดสินใจและการตอบสนองต่อภาวะวิกฤตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน ประเทศไทย กรณีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19). *วารสารสถาบันพระปกเกล้า*. 20 (3), 5-33.

ทนากร ศรีก๊อ. (2563 ก). กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาในภาวะวิกฤติของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปทุมธานี เขต 1. *วารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต*. 20 (3), 75-87.

ทนากร ศรีก๊อ. (2563 ข). กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาในภาวะวิกฤติของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปทุมธานี เขต 1. *วารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต*. 20 (3), 75-87.

ทนากร ศรีก๊อ. (2563 ค). กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาในภาวะวิกฤติของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปทุมธานี เขต 1. *วารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต*. 20 (3), 75-87.

ทนากร ศรีก๊อ. (2563 จ). กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาในภาวะวิกฤติของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปทุมธานี เขต 1. *วารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต*. 20 (3), 75-87.

ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2567). *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS*. (พิมพ์ครั้งที่ 20). นนทบุรี: เอส. อาร์. พริ้นติ้ง แมสโปรดักส์.

นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2555). *วิธีการที่ถูกต้องและทันสมัยในการกำหนดขนาดตัวอย่าง*. เอกสารที่ไม่มีการตีพิมพ์. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.), กรุงเทพมหานคร: ประเทศไทย.

นัฑ ผาสุข และคณะ. (2560). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2560*. กรุงเทพมหานคร: สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์. (2557). *หลักการและทฤษฎีการบริหารการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). นนทบุรี: ตีรณสาร.

นำชัย ชีววิวรรธน์. (2563 ก). *COVID-19 โรคระบาดแห่งศตวรรษ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มติชน.

นำชัย ชีววิวรรธน์. (2563 ข). *COVID-19 โรคระบาดแห่งศตวรรษ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มติชน.

นำชัย ชีววิวรรธน์. (2563 ค). *COVID-19 โรคระบาดแห่งศตวรรษ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มติชน.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.

เบญจวรรณ เรืองศรี, อาลิษา วิเศษกาญจน์, ศุภมาส นุ่นสกุล และ วศิณีย์ รุ่งรังสี. (2564). การจัดการเรียนการสอนในยุค New Normal Covid-19 โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบ On Site. *วารสารวิชาการสังคมมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช*. 10 (2), 29-45.

ประทีป ไชยเมือง. (2565). *แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

พยอม วงศ์สารศรี. (2558). *การบริหารทรัพยากรมนุษย์*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. (2542, 19 สิงหาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 116 ตอนที่ 74. หน้า 1-23.

พลพิพัฒน์ วัฒนเศรษฐานุกูล. (2566). *แนวทางการบริหารที่ส่งเสริมความสำเร็จของโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2.* วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

ภูมิศรัณย์ ทองเลี่ยมนาค. (2564). *สำรวจผลกระทบหลังโควิด-19 จุดเปลี่ยนครั้งสำคัญของการศึกษาโลก. ออนไลน์.* สืบค้นเมื่อ 4 มกราคม 2564. แหล่งที่มา: https://thaipublica.org/2021/01/exploring-the-effects-of-covid-19-the-turning-point-of-world-education/

วิฑูรย์ สิมะโชคดี. (2558). *วิศวกรรมและการบริหารความปลอดภัยในโรงงาน.* (พิมพ์ครั้งที่ 35). กรุงเทพมหานคร: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น).

วรรณภร ศิริพละ. (2559). *รูปแบบการพัฒนาครูของมหาวิทยาลัยราชภัฏ.* วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสยาม.

วิโรจน์ ชัยมูล, วศิน เพิ่มทรัพย์, ปัทมาภรณ์ พิมพ์หานาม, สุพรรษา ยวงทอง และ ภาสกร พาเจริญ. (2563). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ ฉบับปรับปรุงใหม่.* กรุงเทพมหานคร: โปรวิชั่น.

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2560). การสร้างเสริมสุขภาพ (Health Promotion). *ออนไลน์.* สืบค้นเมื่อ 11 มีนาคม 2567. แหล่งที่มา: https://www.thaihealth.or.th/

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). *นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 OBEC'S POLICY 2020.* กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3. (2564). *รูปแบบการจัดการเรียนการสอน. ออนไลน์.* สืบค้นเมื่อ 4 มกราคม 2564. แหล่งที่มา: http://www.nst3.go.th/

เสาวนีย์ กูณะกูง และ ฉัตรทิพย์ สุวรรณชิน. (2558 ก). การสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาในการดำเนินงานโรงเรียนของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1 อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารวิจัยและพัฒนาวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*. 10 (3), 249–259.

เสาวนีย์ กูณะกูง และ ฉัตรทิพย์ สุวรรณชิน. (2558 ข). การสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาในการดำเนินงานโรงเรียนของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1 อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารวิจัยและพัฒนาวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*. 10 (3), 249–259.

Brand, Jager, & Lategan. (2014). The Delphi Technique As A Tool To Evaluate A Concept CPD. Framework To Be Implemented By Medical Technologists In South Africa. *Interdisciplinary Journal*. 6 (2), 1-11.

Creswell, J. W. (2018). *Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches* (5th ed.). New York: Sage Publications

Yamane, T. (1973). *STATISTICS An Introductory Analysis.* (3rd ed). New York: Harper & Row.